

29.

25. märtsil 1949. aastal küüditati

Haimest 12. talu perekonda, kokku 35. inimest, neist 7. last, 9. töövõimetus ja vana. Minu naise õe mees, Jaan Laasner, oli Hasti v. Saereski talu peremees, sai teada, et ta on koos oma naisega küüditatud nimekirjas, seetõttu läks mõni päev enne küüditamist kodunt kaugemale ära.

Tema naise noorem õde Härmine Aav, kes elas 2. km. eemal, Karpma talus onu juures, oma 4- ja aastase poja Jaaguva ja käis Saereski talus 2. kord päevas loomi talitamas.

Kui ta 1949. a. 25.-da märtsi vara hommikul pimedas Saereski talusse oli loomitalitama läind, oli säääl juba vene sõja väelased varjatult maja sisse püüand ja teda võeti vangiks. Üks erariides võeras mees olnud eestlane, tõlk ja äraandja kuudas, oli küsinud Härmine käest.

Kus on pererahvas? Nii kaua oled pantvang, kui nad välja tulvad. Kui si tule, viime sinu pantvangina. Sind küüditatakse Venemaale siberisse.

Minu viidi püssimeeste vahel Saereskilt ära. Tahtsin Minna Karpmalt läbi, et oleks omale natuke toidu kraami ja sooje riideid kaasa võtnud, aga ei lastud, viidi joonelt Haimre rahvamajja.

Sinna koguti Haimre küladest küüditatud kokku, mis võttis 2-3. tundi aega, see aeg sain Karpmale sõna saata, et tooks mulle soojad riided ja natuke söögikraami.

Karpmalt oli siis toodud soojad riided ja söögipoolist, aga pikale teele ei olnud mul muud kaasa võtta, kui kuiv leivakanikas. Kui Haimre rahvamajja oli 35. inimest kokku toodud, siis

käsitati meid kui looma karja õue veoauto kasti püssi päradega tagant tõugates. Sest meid ei peetud inimesteks, nimetati rahvavaenlasteks. Meid sõideti veoautodega **Härspele** kaudte jaama.

Härspele kaudte jaamas, nõudis meie käest üks vene kõrgem sõjaväe ohvitser, tühjale valgel paberile

30. allkirja andmist, kes ei tahtnud allkirja anda, sellele andsid vene sõjaväelased nii kaua püssipära, kui inimene hakkas alla kirjutama. Kui oli looma vaguni täis inimesi allkirjad andnud, siis aeti meid kui looma karu küttesti, püssipäradega tõugates loomavagunisse inimese inimese vastu kokku. Säär oli pikr trellitatud akendega loomavagunite rong, mille täitmine küüditutega vältis mitu tundi aega, mis tõttu kokku surutud inimestel läks õhk paksuks. Ei saanud ka loomulise asju ajada, paljud inimesed lasid omale püksi. Kõrgemad minustasid, süüid teiste nojal püsti. See oli õudne. Viimars hakkas rong liikuma ja viidi Tallinna. Säär jaotati harvemaks, teistesse loomavagunitesse. Minul toitu kaasaga olnud, sain vahel harva teiste kaasakannatajate käest natuke söödavat. Pest, keegi ei teadnud millal, saab venemaal süüa ja seepärast ei tahtnud kaasakannataja omale kaasa võetud toidust palju ära ka anda. Teel minnes venemaale sain väga palju nälga tunda. Kui meil olime mitu päeva sõitnud ja naudtee jaama tupikutes tundide viisi seisnud, siis ühel päeval tehti metsa peatus ja kamantati mehed naised naudtee tamm, vradvi kaldale ritta oma loomulise asju toimetama ja hoivatati. Kes kavatses põgeneda, see lastakse maha. Ei tea, kus oli sellel vaevatud küüditatud inimesel seal kaugel venemaal sees metsavahel kuhugi põgeneda, või kus teda seal ootas, või aitas. Üks haige inimene suri ka vagunis, seltsimeksid sõjaväelased konvoid vaguni uksest välja ja sõit läks edasi Venemaale Novosibirski oblastisse ka Kotskovski ja Pihtovsai kaugile põhja. Kui me viimars jõudsime määratud Oblasti rajooni, siis küsisime säääl rajooni komiteest, et miks meid siia küüditati. Mis kirja oleme teinud, miks meid karistatakse? Rajooni komitee esi mees näitas meile seda paberi

31. kuu oli meil allkiri. See oli see sama paber, mille meid Eesti maal raudtee jaamas väevõimu ja persuga sunniti tühjale valgele paberile alla kirjutama. Aga, siis oli juba selle valge paberi peale juurde vene keeles kirjutatud. Soovin vabatahtlikult ümberesitada Venemaa kaudu põhja rajooni.

See on 1949. a. 25. märtsil küüditatud, Härmine Aava'na kokkuvõtlik seletus, mida ta 1980. a. mulle läbi pisarate rääkis oma kurva saatuse algusest, ning käskis mind seda kirja panna, et eestikeelne ja jääd tulev põlvteks, kuidas Vene okupatsiooni terroristlik valitsus 1949. a. 25. märtsil eesti rahvast küüditas. Sel ajal käis küüditamine ~~Fa~~ Stalini käsul ja õpetuse järgi. Kui ei saadud nimekirjas olevat inimest kätte, võeti teda kätte saadi pantvangina asemele. Mii võeti Hainrest, peale Härmine Aava, ka Orqita K. Matsi talust 2. põlge teda põlnud nimekirjas, pantvangina. Jaan Kadakas sünd. 1924. a., kes oli vene armees sõdurina Kuramaal saanud raskest haavata ja kodus voodi haige ning vend, sü. 1936. a. Jaan Kadakas suri Venemaal varsti päält küüditamist sõjas saadud haavadega. Noorem vend tuli tagasi eestise peale küüdituse aja lõppe. Minu naise õde Härmine Aava hakkas siberis elama koos vene rahvusest küüditatud mehega ja päält küüditusest vabanemist läks koos oma mehega lõuna Uurali, mehe isa koju elama ja paari aasta pärast ehitasid omale Platousti linna haqutisse väikse ümar valimaja, kus elasid ja üles kasvasid 2. põlge, Viktor ja Andres, kellega nad koos kolmel korral eestis- ja meil käisid. Härmine suri 1983. a. Vene maal ja on maetud Platousti linna haquli kalmistule.